

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 11/2004 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om sjömanspensioner samt till ändring av pensionslagstiftningen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 13 april 2004 en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om sjömanspensioner samt till ändring av pensionslagstiftningen (RP 39/2004 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- riksdagens justitieombudsman Riitta-Leena Paunio
- biträdande avdelningschef, regeringsråd Tuulikki Haikarainen och överläkare Terhi Hermanson, social- och hälsovårdsministeriet
- lagstiftningsråd Arja Manner, justitieministeriet
- jurist Marja Laanterä, Folkpensionsanstalten
- direktör Riitta Korpiluoma, Pensionsskyddscentralen
- pensions- och försäkringschef Ove Herrlin, Sjömanspensionskassan
- direktör Kaarina Knuuti, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK rf

- utvecklingschef Reijo Vanne, Arbetspensionsförsäkrarna TELA rf
- verkställande direktör Kari Puro, Pensionsförsäkringsbolaget Ilmarinen
- jurist Jarmo Pätäri, Akava rf
- socialpolitisk ombudsman Vesa Rantahalvari, Servicearbetsgivarna
- socialpolitisk sekreterare Kaija Kallinen, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- förbundssekreterare Erkki Ukkonen, Finlands Sjömans-Union rf
- arbetsmarknadsombud Merja Berglund, Företagarna i Finland
- intressebevakningsdirektör Markku Kojo, Finlands Läkarförbund rf
- juris kandidat Johan Åström, Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund TT
- jurist Irma Pahlman, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf
- tf verkställande direktör Henrik Lönnqvist, Finlands Redarförening
- juris licentiat Maija Sakslin.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en komplettering av den reform av den privata sektorns arbetspensionssystem som träder i kraft vid ingången av 2005. Avsikten är att sjömanspensionssystemet omfattas

av lagändringar som motsvarar de ändringar som genomförs inom den privata sektorns arbetspensionssystem från ingången av 2005 och att i lagarna göra vissa ändringar av teknisk natur.

De föreslagna ändringarna hänför sig till strävan att dämpa ökningen av pensionskostnaderna, trygga ett tillräckligt inkomstrelaterat pensionsskydd i framtiden samt att senarelägga övergången till pension med 2—3 år. Genom att revidera regeln för beräkning av pensionen går man in för att förenkla fastställandet av pensionerna samt säkerställa ett mer rättvist pensionsskydd inom olika yrkesbanor.

Regeringen föreslår att pension enligt lagen om sjömanspensioner räknas ut på basis av lönen och tillväxtprocenten för varje enskilt år. Pensionsbeloppet påverkas sålunda av inkomsterna under alla åren i arbetslivet. Avsikten är att pension även inom sjömanspensionssystemet ska börja intjänas från och med att den försäkrade fyllt 18 år. Inom detta system tillväxer pensionen dock med 1,6 % per år av förvärvsinkomsterna och när den försäkrade fyllt 53 år stiger tillväxtprocenten till 2,0 %. Från 63 till 68 års ålder är pensionstillväxten 4,5 % av förvärvsinkomsten.

Regeringen föreslår också att invalidpensionen även inom sjömanspensionssystemet ska omvandlas till ålderspension när den försäkrade fyller 63 år. Om den försäkrade fortsätter arbeta, tillväxer pensionen fram till det att han eller hon fyller 68 år. Även deltidspension ska betalas fram till 68 års ålder. På grund av de särdrag som hänför sig till sjömanspensionssystemet föreslås det att en försäkrad inom detta system fortfarande ska ha möjlighet att få ålderspension vid s.k. sänkt pensionsålder.

Vidare föreslår regeringen att tiden för beräkning av pensionslönen för återstående tid ändras på motsvarande sätt som i lagen om pension för arbetstagare. För säkerställande av pensionsnivån för dem som länge har varit invalidpensionerade höjs invalidpensionerna med en av åldern beroende koefficient när fem år har förflutit från det att pensionen började. Det föreslås att den nya lönekoeficienten, där lönernas andel är 80 % och prisernas 20 %, och som säkerställer att det pensionsskydd som intjänats under alla åren i arbetslivet bibehålls, även ska tillämpas inom sjömanspensionssystemet. Bestämmandet

av det pensionsskydd som tjänas in för oavlönade perioder ändras så att det överensstämmer med bestämmelserna i lagen om pension för arbetstagare.

Inom sjömanspensionssystemet förbereder man sig liksom inom den privata sektorns arbetspensionssystem på ökad livslängd genom en livslängdskoefficient, som tas i bruk från 2009.

Målet med den reform av pensionslagstiftningen som genomförs 2005 är att skapa förutsättningar för att sammanslå och förtydliga den privata sektorns arbetspensionslagar genom att förenhetliga bestämmelserna i olika lagar på ett så heltäckande sätt som möjligt och genom att i tillräckligt god tid säkerställa att en enhetlig arbetspensionslag fås till stånd.

Avsikten är att genom lagändringen göra bestämmelserna om de förvärvsinkomster som ligger till grund för pensionen mer åskådliga så att de motsvarar vedertagen tillämpningspraxis. Likväl ska den semesterersättning som betalas då ett arbetsförhållande upphör i motsats till nuvarande praxis alltid beaktas i de förvärvsinkomster för vilka intjänas pension.

I propositionen föreslår regeringen vidare en precisering av bestämmelserna om pension som tillväxer på basis av socialförsäkringsförmåner som betalas för oavlönade perioder. Dessutom föreslås att vissa andra ändringar av teknisk natur görs i de pensionslagar för den privata sektorn som träder i kraft vid ingången av 2005. Det föreslås att basåret för de penning- och gränsbelopp som avses i lagen ska vara 2004.

Regeringen föreslår också att de återstående fordringar hos de arbetspensionsförsäkringsbolag som varit mottagare av Pensionsförsäkringsaktiebolaget Kansas försäkringsbestånd dödas i samband med ansvarsfördelningen 2005. Avsikten är att återbetalningen av medel för den kreditförsäkringsrörelse som övergått från Pensionsskyddscentralen till Försäkringsaktiebolaget Garantia från och med 2005 sker i samband med den ansvarsfördelning som görs inom Pensionsskyddscentralen.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2005.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Med hänvisning till propositionen och övrig utredning anser utskottet förslaget vara nödvändigt och motiverat. Utskottet tillstyrker lagförslagen, men med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Reformen av sjömanspensionen

Riksdagen godkände i februari 2003 en reform av den privata sektorns arbetspensionssystem (RP 242/2002 rd) som träder i kraft den 1 januari 2005. Syftet med den proposition som nu överlämnats är att göra motsvarande lagändringar i fråga om sjömännens pensionsskydd. Utskottet ansåg i sitt betänkande om reformen av den privata sektorns pensionslagstiftning (ShUB 58/2002 rd) att det kan omfatta intentionerna med reformen.

Reformen innebär att man kan gå i ålderspension flexibelt från 63 års ålder men att pensionskyddet blir bättre för den som jobbar längre. Villkoren för hur pensionen bestäms blir klarare, och dessutom blir ordningen mer rättvis eftersom yrkeshistorien kan se ut på olika sätt men pensionsnivån ändå bli hyfsad. Efter reformen kommer pensionen inte längre att påverkas av anställningarnas längd eller antal, eftersom årsinkomsten är grunden för pensionen. Genom reformen får således de som har tillfälliga anställningar bättre pensionsskydd. Denna ändring har särskild relevans för dem som arbetar inom sjömansbranschen.

Nivån på pensionsskyddet kommer sannolikt att bli bättre i framtiden genom att intjänandetiden förlängs, pensionssamordningen och den övre gränsen för pensionstillväxten slopas samt även tid utan lön blir pensionsgrundande. Pensionsordningen för sjömän kommer att dra särskilt stor nytta av att det 50-procentiga pensionstaket slopas, eftersom det har begränsat storleken på pensionerna. En slopad övre gräns för pensionen och en pensionstillväxt på 4,5 procent efter 63 års ålder kommer att sporra folk att stanna kvar i förvärvslivet längre än för närva-

rande, helt i överensstämmelse med de centrala principerna i reformen.

Det föreslås att de koefficienter som redan godkänts för pensionerna inom den privata sektorn i samband med reformen av arbetspensionerna även ska införas för beräkningen och indexjusteringen av sjömanspensionerna. Pensionens utgångsnivå höjs till lönenivån med en koefficient där lönerna viktas till 80 procent och priserna till 20 procent. På motsvarande sätt ska pensionerna justeras med ett index där lönernas vikt är 20 procent och prisernas 80 procent.

Vissa särdrag i sjömännens pensionsordning ska enligt förslaget kvarstå. Pensionstillväxten ska t.ex. alltså vara större än inom andra privata sektorer. Även den s.k. intjänade pensionsåldern ska bevaras enligt förslaget. Det innebär att den som har lång oavbruten sjö tjänst kan få ålderspension tidigare. Dessa avvikelser från den övriga arbetspensionsordningen är motiverade med tanke på anställningarnas särdrag inom sjömansbranscherna.

Syftet med den omfattande reformen är primärt att se till att pensionsordningen är bärkraftig även i framtiden. I syfte att uppnå detta försöker man senarelägga pensioneringarna med 2–3 år. Utskottet påpekar att ekonomiska incitament inte tidigare på ett avgörande sätt senarelagt pensioneringarna. Även de nyaste forskningsrönen tyder på att de anställda vill pensionera sig tidigt. Därför betonar utskottet att det inte bara krävs ekonomiska incitament, utan att även arbetslivet behöver utvecklas så att det känns lockande att fortsätta jobba.

En rad undersökningar har visat att ju äldre personer i förvärvsaktiv ålder det handlar om, desto större betydelse för att de skall orka i arbetet har arbetslivskvaliteten, arbetets påfrestning samt de fysiska och psykosociala arbetsförhållandena. Kortjobb ökar risken för att äldre arbetstagare lämnar förvärvslivet. Därför måste arbetslivet också ändras så att anställningarna blir mer bestående och att osäkerheten därmed minskar. Om man vill att fler i framtiden ska fortsätta arbeta efter den lägsta åldern för ålders-

pension, behövs det också betydande attitydförändringar inom arbetslivet. Arbetsplatserna måste vara beredda på att de anställda är allt äldre. Utskottet betonar även i detta sammanhang företagshälsovårdens centrala betydelse när det gäller att upprätthålla de anställdas arbetsförmåga och att tidigt upptäcka rehabiliteringsbehov. Det finns skäl att bevara arbetsförmågan och motivationen så länge man arbetar.

Propositionen innehåller också ändringsförslag som gäller de pensionslagar som riksdagen antog i februari 2003. De föreslagna ändringarna är huvudsakligen tekniska och behövs för att genomföra lagen. Utskottet tar endast upp det ändringsförslag som gäller läkare vid pensionsförsäkringsbolag och pensionskassor.

Läkare vid pensionsanstalter

Regeringen föreslår ett tillägg till 10 c § 2 mom. i lagen om pension för arbetstagare enligt vilket 23 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och socialvården inte tillämpas på bedömningar som läkare vid pensionsanstalter gör. Samma ändring föreslås i 64 a § i lagen om sjömanspensioner när det gäller läkare vid pensionskassor. Enligt motiven är avsikten att precisera ställningen för läkare vid pensionsanstalter i förhållande till den nämnda paragrafen i lagen om yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården, som innehåller bestämmelser om bl.a. formella krav på rättsmedicinska intyg och utlåtanden.

Utskottet påpekar att läkare som är anställda av pensionsanstalter deltar i beredningen av beslutet som sakkunnig tillsammans med jurister, pensionsuträknare och andra sakkunniga vid pensionsanstalten. Enligt utskottet är det i och för sig av praktiska skäl motiverat att läkarens ståndpunkter i samband med beredningen inte behöver nedtecknas i handlingarna i enlighet med formkraven i 23 § i den nämnda lagen. När utlåtande begärs av läkare utanför anstalten bör utlåtandet emellertid utarbetas i enlighet med formkraven i den nämnda paragrafen.

Utskottet understryker dock att försäkringsbolagets läkare är med och handlägger beslutet på grundval av sin läkarutbildning och sin yrkes-

kompetens. Även om läkaren inte lägger fram sina ståndpunkter enligt formkraven i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården utesluter det inte att ståndpunkterna ska läggas upp med den korrekthet och omsorgsfullhet som krävs i läkaryrket. Försäkringsbolagets läkare lägger fram sin bedömning i sin egenskap av läkare och svarar för sin bedömning på grundval av sitt ansvar som yrkesutövare.

Enligt motiven till propositionen är utgångspunkten den att lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården också gäller läkare anställda av pensionsanstalter. Utskottet betonar att avsikten med den föreslagna ändringen inte är att ändra läkartillsynen. Det är med tanke på medborgarnas rättssäkerhet viktigt att tillsyn utövas över de läkare som arbetar på försäkringsbolag, anser utskottet. Det har i samband med behandlingen av frågan framkommit att det råder viss oklarhet avseende länsstyrelsernas och Rättsskyddscentralen för hälsovårdens behörighet när det gäller tillsynen av försäkringsbolagets läkare. Det är nödvändigt att social- och hälsovårdsministeriet utreder om lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården måste preciseras i syfte att förtydliga att tillsynsmyndigheternas behörighet också gäller läkare som är anställda vid försäkringsanstalter.

I propositionen motiveras ändringsförslaget bl.a. med att läkaren inte är en utomstående informationskälla om vars ståndpunkter den sökande ska höras särskilt. Utskottet noterar att den föreslagna lagändringen, som gäller sättet att presentera anstalltläkarens ståndpunkt, inte påverkar anstaltens skyldighet när det gäller att höra den berörde om läkarens ståndpunkter. En allmän bestämmelse om hörande av part i förvaltningsärenden finns i förvaltningslagens 34 §. Bestämmelsen tillämpas också på ärenden som gäller pensions- och olycksfallsförsäkringar. Enligt 34 § skall en part innan ett ärende avgörs ges tillfälle att framföra sin åsikt om ärendet och avge sin förklaring med anledning av sådana yrkanden och sådan utredning som kan inverka på hur ärendet kommer att avgöras. Förvaltningslagen utgår från att en part inte behöver höras i frå-

ga om myndighetens eller anstaltens interna beredning eller om motiveringen till beslutet innan beslut fattas ens i de fall när beslutet blir negativt för partens del. Däremot innebär förvaltningslagen att den sökande måste höras i fråga om externa tilläggsutredningar, t.ex. läkarutlåtanden.

Utskottet betonar att det arbete som pensionsanstaltens sakkunnigläkare utför är en viktig del av det förfarande som förtroendet för pensionssystemet bygger på. Ett sätt att öka förtroendet för pensionssystemet är att före det egentliga beslutet fattas sända enskilda parter en redogörelse för anstaltsläkarens ståndpunkter och de huvudsakliga motiven. Ett sådant förfarande skulle behövas åtminstone när den sökande får avslag. Utskottet har i ett tidigare betänkande (ShUB 5/2001 rd) pekat på behovet att utveckla pensionsanstaltens beslutsprocesser i denna riktning. Målet bör vara ett förfarande som minskar behovet att söka ändring och ökar förtroendet för att avgörandena är korrekta.

Utskottet påpekar att pensionsanstaltens skyldighet att höra en part innan beslut fattas inte är samma sak som anstaltens skyldighet att på begäran lämna uppgifter om en offentlig handling. Enligt 9 § i offentlighetslagen, dvs. lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), har var och en rätt att ta del av en offentlig myndighetshandling. Offentlighetslagens bestämmelser om myndigheter gäller också sammanslutningar och anstalter som sköter en offentlig uppgift.

Även de promemorior och motsvarande handlingar som tas fram för handläggning av ärendet blir offentliga senast när beslutet är undertecknat. Offentlighetslagen innehåller också bestämmelser om vilka myndighetshandlingar som är sekretessbelagda på grundval av integritetsskyddet eller något motsvarande särskilt intresse. Den som ärendet gäller har emellertid också rätt att hos en myndighet ta del av innehållet i handlingar som inte är offentliga, om de har kunnat påverka behandlingen. Vissa undantag nämns i lagen. Utskottet betonar att en part har rätt att efter beredningen ta del av föredragningsprome-

morior, förslag till avgörande och därmed jämförbara handlingar som har upprättats av en myndighet för beredning av ärendet. Därmed omfattar rätten att ta del av handlingar också de ståndpunkter som läkare anställda av anstalter tagit i pensions- och rehabiliteringsärenden.

Utskottet understryker vidare att pensionsanstalterna ska fästa särskild uppmärksamhet vid motiveringen av sina beslut. Enligt 45 § i förvaltningslagen ska beslut motiveras. Motiveringen ska ange vilka omständigheter och utredningar som har inverkat på avgörandet och vilka bestämmelser som har tillämpats. Det är med tanke på den sökandes rättssäkerhet viktigt att orsakerna till beslutet, t.ex. de medicinska bedömningarna, framgår tillräckligt detaljerat av motiveringen. Det ska också framgå hur de olika faktorerna har prioriterats och bedömts, eftersom den sökande då i ljuset av motiveringen kan bedöma behovet av att söka ändring och dessutom framföra sin egen uppfattning och eventuellt lägga fram en tilläggsutredning om det som nämnts i motiveringen.

Detaljmotivering

Utskottet föreslår en ändring av ordalydelsen i 64 a § 2 mom. i lagen om sjömanspensioner och i 10 c § 2 mom. i lagen om pension för arbetstagare. Avsikten är att precisera att läkare vid pensionskassor och pensionsanstalter deltar i bolagets beredning av ärenden och att läkarna kan låta anteckna sina ståndpunkter i beredningshandlingarna utan att följa formkraven i 23 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. Syftet med preciseringen är minska oklarheterna när det gäller tillämpningen av den lagen i allmänhet på läkare som är anställda av pensionsanstalter. Dessutom anser utskottet att det är bättre att i stället för "sakkunnigläkare" använda begreppet "legitimerad läkare".

Dessutom föreslår utskottet tekniska preciseringar av 6, 7, 9 och 10 mom. i ikraftträdandebestämmelsen i lagen om sjömanspensioner.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår social- och hälsovårdsutskottet

att lagförslag 3—15 godkänns utan ändringar och

att 64 a § och ikraftträdandebestämmelsen i lagförslag 1 samt 10 c § i lagförslag 2 godkänns med följande ändringar:

Utskottets ändringsförslag**Det första lagförslaget**

64 a §

En eller flera *legitimerade* läkare skall i pensionskassan delta i *beredningen* av ärenden som gäller arbetsoförmåga eller rehabilitering samt av andra ärenden som inbegriper medicinska frågor. *Pensionskassans läkare kan anteckna sin ståndpunkt i handlingarna utan att följa vad som i 23 § lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994) bestäms om formkraven för rättsmedicinska intyg och utlåtanden.*

Ikraftträdandebestämmelse

(1—5 mom. som i RP)

När en pension som intjänats enligt denna lag fastställs enligt 16 §, fastställs det sammanlagda beloppet av en pension som intjänats enligt denna lag och en pension som anges ovan i 5 mom. vilken intjänats för tiden före denna lags ikraftträdande på det sätt som föreskrivs i 1, 2 eller 3 punkten, *så att den regel i 1, 2 eller 3 punkten tillämpas som ger det största pensionsbeloppet*, som följer:

1) beloppet av en pension som intjänats enligt denna lag läggs till beloppet av en pension som anges ovan i 5 mom. 1 punkten vilken intjänats för tiden innan denna lag trädde i kraft. Beloppet av den ålders- eller invalidpension som har räknats ut på detta sätt kan dock överskrida det maximibelopp som anges ovan i 5 mom. 1 punkten endast till den del pensionen enligt denna lag

har intjänats efter utgången av den kalendermånad under vilken arbetstagaren har uppnått den 63 års ålder som anges i 14 § 1 mom. i denna lag eller den sänkta pensionsålder som anges i 14 § 2 mom.,

2) beloppet av en pension som intjänats enligt denna lag läggs till beloppet av en pension som anges ovan i 5 mom. 2 punkten vilken intjänats för tiden innan denna lag trädde i kraft,

3) beloppet av en pension som intjänats enligt denna lag läggs till beloppet av en pension som anges ovan i 5 mom. 3 punkten vilken intjänats för tiden innan denna lag trädde i kraft.

(Utesl.)

(7 mom. som 8 mom. i RP)

När en pension som intjänats enligt denna lag fastställs enligt 17 §, fastställs det sammanlagda beloppet av en pension som intjänats enligt denna lag och en pension som anges ovan i 7 mom. vilken intjänats för tiden före denna lags ikraftträdande på det sätt som föreskrivs i 1 eller 2 punkten, *så att den regel i 1 eller 2 punkten tillämpas som ger det största pensionsbeloppet*, som följer:

1) beloppet av en pension som intjänats enligt denna lag läggs till beloppet av en pension som anges ovan i 7 mom. 1 punkten vilken intjänats för tiden innan denna lag trädde i kraft. Beloppet av den ålders- eller invalidpension som har räknats ut på detta sätt kan dock uppgå högst till det maximibelopp som anges ovan i 5 mom. 1 punkten,

2) beloppet av en pension som intjänats enligt denna lag läggs till beloppet av en pension som anges ovan i 7 mom. 2 punkten vilken intjänats för tiden innan denna lag trädde i kraft.

(Utesl.)

(9—28 mom. som 11—30 mom. i RP)

Det andra lagförslaget

10 c §

En eller flera *legitimerade* läkare skall i pensionsanstalten delta i *beredningen* av ärenden som gäller arbetsoförmåga eller rehabilitering

samt av andra ärenden som inbegriper medicinska frågor. *Pensionsanstaltens läkare kan anteckna sin ståndpunkt i handlingarna utan att följa vad som i 23 § lagen om yrkesutbildade*

personer inom hälso- och sjukvården (559/1994) bestäms om formkraven för rättsmedicinska intyg och utlåtanden.

Helsingfors den 3 juni 2004

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Valto Koski /sd
medl. Sirpa Asko-Seljavaara /saml
Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd
Pehr Löf /sv
Leena Rauhala /kd
Juha Rehula /cent

Paula Risikko /saml
Arto Seppälä /sd
Osmo Soininvaara /gröna
Tapani Tölli /cent
Raija Vahasalo /saml
Erkki Virtanen /vänst
Tuula Väättäinen /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää.

RESERVATION

Motivering

I utskottets betänkande avseende lagen om sjömanspensioner föreslås ett enhetligt arbetspensionsindex som beaktar 80 procent av höjningen av kostnadsnivån och 20 procent av höjningen av inkomstnivån. De nuvarande arbetspensionerna är små, och många som får arbetspension får också folkpension. Pensionerna bör stiga i samma takt som välfärden i övrigt och deras realvärde bör tryggas. Detta är inte fallet om det föreslagna pensionsindexet införs. Därför föreslår vi ett pensionsindex där viktcoeffcienten för höjningen av både inkomstnivån och kostnadsnivån är 0,5, dvs. en 50/50-modell (se LM 24/2004 rd och ledamot Rehulas m.fl. reservation 1, ShUB 58/2002 rd — RP 242/2002 rd).

Indexet för justering av arbets- och tjänstepensioner försämrades 1996 genom övergången till ett s.k. brutet index, där index för dem som har fyllt 65 år endast till 20 procent är knutet till inkomstnivån. För närvarande används två index: i indexet för dem som inte fyllt 65 år är viktcoeffcienten för ändringar i lönenivån 50 procent och för ändringar i prisnivån 50 procent, medan motsvarande andelar för äldre pensionsstagare är 20 respektive 80 procent. Enligt lagen om ändring av lagen om pension för arbetstagare (634/2003) ska endast ett index tillämpas på arbetspensioner från ingången av 2005. Viktcoeffcienten för ändringar i lönenivån ska då vara 20 procent och för ändringar i prisnivån 80 procent.

Pensionerna är den långsiktiga försörjningsgarantin för dem som pensionerats. Det är skä-

ligt att kräva att den allmänna ekonomiska utvecklingen och höjda inkomstnivåer också beaktas när det gäller pensionärernas inkomstutveckling. När pensionsindexet påverkas av höjningar i inkomstnivån iakttas denna princip i viss utsträckning. Det index som sedan 1970-talet använts för arbetspensioner, där viktcoeffcienten för höjningen av både prisnivån och inkomstnivån är 50 procent, har ansetts vara lämpligt och rimligt.

Det brutna indexet är en sparåtgärd som infördes under lågkonjunkturen. Det är ett sätt att skära ned på den sociala tryggheten. Eftersom ekonomin vuxit märkbart efter det och många befolkningsgrupper fått betydligt större inkomster finns det allt färre anledningar att fortsätta med sådana nedskärningar.

Det brutna index som infördes 1996 har redan nu skurit kraftigt i pensionerna för dem som har fyllt 65. I januari 2004 låg arbetspensionen 6 procent under den nivå som det tidigare indexet hade garanterat.

Vi anser att det vore rättvist och skäligt att återgå till en modell där alla pensioner har ett index där viktcoeffcienten för ändringar i lönenivån är 50 procent och för ändringar i prisnivån 50 procent.

Förslaget

Med stöd av det ovan anförda föreslår jag

att lagförslagen godkänns i enlighet med utskottets betänkande, men 18 § i lagförslag 1 med följande ändringar:

Reservationens ändringsförslag

18 §

(1 mom. som i ShUB)

*Pensionen justeras kalenderårsvis med ett index i vilket viktcoefficienten för förändringen i lönenivån är 0,5 och viktcoefficienten för förändringen i prisnivån är 0,5 (**arbetspensionsindex**). Grunden för fastställande av arbetspensionsindex är de genomsnittliga årliga ändringarna i löne- och konsumentprisnivån under föregående kalenderårs tredje kvartal. När indexet fastställs minskas ändringen i lönenivån med ett*

belopp som motsvarar ändringen i början av föregående kalenderår i den arbetstagarnas pensionsavgift som avses i den första meningen i 12 b § 1 mom. i lagen om pension för arbetstagare. Social- och hälsovårdsministeriet fastställer genom förordning arbetspensionsindex för varje kalenderår senast två månader före ingången av det kalenderår från och med vilket det tillämpas.

Helsingfors den 3 juni 2004

Erkki Virtanen /vänst
Leena Rauhala /kd